

Strateško vodstvo

Jean Dufourcq¹

Svaki diskurs o „velikoj strategiji“ bez spomena uloge vojnog zapovjednika, oružanih snaga, naoružanja, logistike i tehnologije, polovičan je i, rekli bismo, isprazan. Naime, strateško vodstvo (engl. *leadership*) predstavlja jedno sasvim konkretno pitanje.

U središtu je svakoga strateškog djelovanja uvijek vođa, lider – politički ili vojni. Tu se, dakle, susrećemo s čovjekom pojedincem, njegovom voljom, pronicljivošću i šansom za uspjeh; čovjekom koji je tu zato što je to želio ili prihvatio te se za to i pripremio.

Krenimo od najvažnije karike – vojnoga zapovjednika.

Vojni zapovjednik. Kad govorimo o vojnom zapovjedniku, tada je najčešće riječ o čovjeku „s terena“, čovjeku koji se nalazi na čelu svoje postrojbe, na zapovjednom mostu svog broda, za komandama svog borbenog aviona... Radi se, ukratko, ponajčešće o prekaljenom borcu koji prkosi neizvjesnosti i opasnosti. Ovdje je, dakle, riječ o borbenim aktivnostima. Kada o tome govorimo, u misli nam dolaze brojne junačke i tragične slike koje sasvim sigurno svatko od nas može prizvati iz svoje podsvijesti, toliko je historiografija europskih zemalja bogata činjenicama iz vojne povijesti.

No, treba isto tako spomenuti i jednog drugog vođu – kompleksnijeg, također i važnijeg – vođu vještog u provedbi manevra, osobu koja zna kako u skladnu cjelinu povezati teoriju i praksu (misao i djelovanje). Valja se, stoga, pri spomenu profila velikog vojskovođe – onoga koji u praksu provodi veliku strategiju, prisjetiti podugačkog popisa različitih slavni povijesnih

1 Ovaj prilog predstavlja nastavak autorovih razmišljanja objavljenih u časopisu Etudes, u broju od travnja 2011., u tematskom dijelu „Figure libre“. S francuskog preveli: mag Jelena Puškarić i brg dr. sc. Jugoslav Jozić.

ličnosti, osobito onih koje je iznjedrilo europsko tlo; tu možemo govoriti o brojnim osobnim talentima i temperamentima, te o hrabrosti. Jer, da bi se bilo zapovjednikom, potrebna je hrabrost, na prvome mjestu hrabrost da se zapovjednikom bude ili postane, hrabrost da „pokaže svoju strast htijenja, svoju ljubomoru odlučivanja“, kako je jednom rekao general de Gaulle².

Ulogu vojnog zapovjednika možemo sagledati s tri različita, međusobno komplementarna, aspekta, i to: aspekta djelovanja, jer u principu zapovjednik je taj koji djeluje, aspekta promišljanja, jer zapovjednik vodi i usmjerava, te u konačnici s aspekta čovjeka, jer on kombinira sve te energije. Ovdje su, dakle, prisutna tri slijedna pristupa, pristup kroz strategiju, taktiku te ljudski faktor, koji su nadograđeni s nečim što nazivamo izravnom odgovornošću jer angažman ljudstva podrazumijeva da se od njih zahtijeva potpuno sudjelovanje te, ukoliko je potrebno, i žrtva života. Ovdje je riječ, dakle, o grubom zahtjevu koji obuhvaća um i srce kako bi se provela i izvršila dobivena zadaća. Svaki je časnik, u ratu ili borbi, suočen s tom realnošću i ništa ne smije biti zanemareno kako bi ga se za to pripremilo.

Strategija. Sun Tzu poslovično kaže: „Ne poduzimajte niti jedan pothvat koji ne može biti doveden do uspješne realizacije“. Strategija ne predstavlja, dakle, samo teorijska razmatranja nego pripremu za djelovanje, a ta priprema pretpostavlja ispunjenost nekih preduvjeta: postojanje projekta koji se može uvrstiti u viziju cjeline, filozofije koja se oslanja na niz principa te jasne vizije cilja koji treba postići.

Zapovjednik je onaj koji se „koristi svojim umom kako bi pobijedio“, govori i opet Sun Tzu; to je onaj koji može i zna promišljati i organizirati budućnost zahvaljujući pomnom planiranju ciljeva koje treba postići i koji je u stanju definirati prioritete njihova ostvarenja; to je onaj koji može vješto koristiti slobodu vlastitog djelovanja, i manevarski prostor koji mu je na raspolaganju; to je, u konačnici, onaj koji umješno i razborito koristi raspoloživa sredstva, ekonomično koristi svoje snage i upravlja potencijalima. Među onim vojskovođama koji su posjedovali rečene osobine možemo navesti Julija Cezara, Napoleona... Vojskovođa mora posjedovati hrabrost mišljenja.

2 Gaulle, C. de (1932) *Le Fil de l'épée*. Paris, Tempus Perrin.

Taktika. Sun Tzu nadalje kaže kako je „najprije potrebno dobro procijeniti sve mogućnosti za uspjeh“, te dodaje: „uočite da se, uz pomoć brojnih proračuna i procjena, može odnijeti pobjeda te, s druge strane, strahujte od nedostatnosti istih“. Taktika je, dakle, umijeće prilagođavanja danim mogućnostima.

Taktika polazi od traženog rezultata, pomno proučava i procjenjuje moguće rizike, identificira i rješava određene dileme te definira način djelovanja koji bi bilo najbolje primijeniti.

Traženi rezultat? Određuje učinke koje djelovanjem trebamo postići u zadanom vremensko-prostornom okviru i pored postojećih ograničenja. „Nema učinka bez uzroka; stoga, ako želite na djelu vidjeti željeni učinak, stvorite uzrok i primijenite silu“, rekao je Foch. Popis učinaka koje je potrebno proizvesti u temelju je plana operacija.

Procjena rizika? Predstavlja studiju prostora nesigurnosti, svojevrsnu „trijažu“ prihvatljivog i neizvjesnog. Nadalje bismo mogli reći da se tu radi o analizi dijalektičkog odnosa akcija – reakcija te o definiranju značaja koji ima sigurnost.

Dileme? Pod pojmom *dilema* podrazumijevamo analizu ponuđenih mogućih inačica i njihova pomnog kombiniranja: učinkovitosti, održivosti, brzine, iznenađenja, sigurnosti... U tom kontekstu treba pronaći i mjesto za etičnost te u sve uklopiti njezina ograničavajuća pravila.

Zapovjednik je onaj koji predviđa i vrši procjene, iznalazi alternativna rješenja te čini nužne kompromise, predviđa protivničke napade i priprema za njih odgovore te znalački koristi prilike koje se pojave. Zapovjednik je znalac u području taktike. Njegova je odgovornost upravljanje rizikom, hrabrost donošenja odluka. Rommel, Leclerc... bili su majstori toga umijeća. I danas su – svakodnevno na terenu – časnici prisiljeni preuzeti takvu odgovornost pa ih se za to i priprema.

Čovjek pojedinac. „Znajte zašto nešto činite i s kime, pa ćete znati kako to i napraviti“, govorio je Foch. „Cijenite svoje ljude“, zahtijevao je Napoleon, „jer nema većeg bogatstva od ljudi“, isticao je Bodin. I te tri tvrdnje možemo i danas smatrati temeljnima. Znati pokrenuti i motivirati ljudstvo temelj je umijeća jednog zapovjednika.

Na zapovjedniku je da se snalazi s ljudskim slabostima, jednako važnima kao što su i njihove vrline: poznavati granice, i svoje i svojih ljudi, integrirati ih u akciju, umanjiti njihove učinke; poznavati sebe i druge.

Zadaća je zapovjednika da se posavjetuje i poslušša, traži i poštuje istinu koju mu nude drugi, nadiđe razlike u mišljenjima te ih integrira u zajedničke napore.

Njegova je dužnost dati priliku talentima i prilagoditi akciju što više ljudskim mogućnostima; zapovjednik mora imati povjerenja u ljude kojima zapovijeda, prihvatiti raznolikosti ljudskih naravi, procesa i metoda te delegirati odgovornost za akciju. Prema Guittonu, „temelj misaonog čina sastoji se od pomirenja maksimuma raznolikosti i različitosti s maksimumom jedinstva i integracije”.

Zapovjednik mora posjedovati i čvrstoću u donošenju samostalnih odluka kada je to potrebno; moć uvjeravanja kako bi prisilio na djelovanje, ako to bude potrebno.

Promišljati djelovanje s ljudima koji su mu na raspolaganju, povlastica je vojnog zapovjednika, njegova prva i glavna odgovornost te krajnji cilj kojemu teži. Zapovjednik poznaje ljudsku prirodu. On mora posjedovati hrabrost potrebnu za vođenje.

*

Zapovjednik je, u konačnici, osoba koja se – suočena s teoretskim i praktičnim aspektima vojnoga djelovanja te njihovim, ne i uvijek, skladnim (su)odnosima – sa svim navedenim zna hrabro nositi, a ta se hrabrost očituje u hrabrosti volje, hrabrosti mišljenja, hrabrosti izbora te hrabrosti vođenja.

Na kraju ovoga uvoda u temu strateškog vodstva, vratimo se našem zapovjedniku na terenu, onome koji izravno vodi ljude u borbenom djelovanju.

U dodiru s poteškoćama i rizicima, on stječe iskustvo i gradi osobni karakter, uočava u kojoj mjeri sreća i slučajnosti sudjeluju u realnosti borbenog djelovanja. Tu se pripremaju veliki vojni zapovjednici kakvi su potrebni našim zemljama.

O autoru

Jean Dufourcq umirovljeni je kontra-admiral ratne mornarice Francuske Republike. Istraživač je u području strategije, pridruženi je član Instituta komparativne strategije u Parizu („*Institut de Stratégie Comparée*“ - ISC), počasni je član „*L'Académie de marine*“, suradnik časopisa „*Revue de Défense National*“ i glavni urednik geostrateškog časopisa „*La Vigie*“ (www.lettrevigie.com).